

TÜRKİYE CUMHURİYETİ YARGITAYI KATKISI
ÇALIŞTAY I: BAĞIMSIZ VE TARAFSIZ YARGIYA ERİŞİM HAKKI
(12 Eylül 2019, Paris)

Sayın Başkan,

Çok değerli katılımcılar,

Hepimizin bildiği üzere, insan haklarının en önemli güvencelerinden biri de bağımsız, tarafsız, şeffaf ve hesap verebilir bir yargı sistemine bağlıdır. 1948 yılında İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi ile ifade edilen bağımsız ve tarafsız yargının insan hakları bakımından taşıdığı önem, 1966 yılında Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi ile akdi bir taahhüt düzeyine yükselmiştir. Hepimizin bildiği üzere, başta Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi olmak üzere, uluslararası veya bölgesel düzeyde hükümetlerarası toplantılar sonucunda bağımsız ve tarafsız yargının kuralları, standartları ve diğer gereklilikleri üzerinde ciddi bir bilgi birikimi oluşturulmuştur.

Bugün, “iyi işleyen bir yargı sistemi konusunda biz yargıçlar neler yapıyoruz? Veya neler yapmalıyız?” Sorusu üzerinde durmak istiyoruz. Elbette bu sorular adalete erişim açısından da çok önemli. Bu konuda, Bangalor Yargı Etiği İlkeleri’nde, “Yetkili, bağımsız ve tarafsız yargının insan haklarının korunması açısından sahip olduğu önemin ...adaletin doğru yönetilmesine bağlı olduğu” vurgulanmıştır. Ayrıca, aynı ilkelerde hakimlerin hem bireysel hem de kolektif olarak yargının iyi işlemesinden sorumlu oldukları belirtilmiştir. Daha açık bir anlatımla, yasama ve yürütme organının bazı hallerde desteği gerekli olmakla birlikte, iyi işleyen bir yargı sisteminden biz hakimler sorumluyuz.

Modern ve demokratik bir toplumda halkın yargı sistemine güveninin ve yargının ahlaki otoritesinin ve doğruluğunun son derece önemli olduğu, yine Bangalor Etik İlkelerinde belirtilmiştir. Burada en kritik nokta, halkın güveninin nasıl sağlanacağıdır? Elbette ilk sırada etik geliyor. Öncelikle tüm hakimler olarak etik ilke ve kurallar rehberimiz olmalı. 2017 yılının son çeyreğinde Yargıtay, UNDP ile işbirliğinde hakimler, savcılar ve personel için eş zamanlı ve birbiri ile ahenkli şekilde üç ayrı etik kurallar bütününe demokratik ve katılımcı bir yöntemle oluşturdu ve kabul etti.

Halkın güveninin sağlanmasında etik kadar önemli diğer bir konu da yargıda şeffaflıktır. Şeffaflığın bazı yönlerine, uluslararası belgelerde değinildiğini görebiliriz. İlk aklımıza gelen, duruşmaların halka açık yapılması ise de bu konu yargı sürecinde şeffaflığın çok küçük bir kısmını oluşturuyor. Yargıda şeffaflık yakın bir zamana kadar bütün yönleriyle kapsamlı şekilde bir uluslararası metinde tanımlanmamıştı.

Yargıtay Başkanlığı olarak, UNDP işbirliğinde 6 yıl önce, yargı sürecinde şeffaflığın tanımlanması ve içeriğinin belirlenmesi için bir teşebbüste bulunduk. Son üç yıl içinde ise bu konudaki çabalarımızı yoğunlaştırarak, beş kıtadan ve 37 ülkeden yüksek mahkeme başkanlarının katılımı ile “Yargıda Şeffaflığa İlişkin İstanbul

Bildirgesi”ni ve “İstanbul Bildirgesi’nin Etkili Biçimde Uygulanması İçin Tedbirleri” geliştirdik. Çok kıymetli uluslararası uzmanlarımızın da desteği ile ortaya oldukça zengin içerikli bir metin çıktı. En son Yargıtay’ın girişimiyle 23 Temmuz 2019 tarihinde Ekonomik ve Sosyal Konsey’de, BM’ye üye devletlerin, İstanbul Bildirgesi ile Uygulama Tedbirleri’ni kendi iç hukuklarına uyarlamak üzere davet edilmelerini de içeren bir karar (resolution) kabul edildi. Bu şekilde Bangalor Yargı Etiği İlkeleri’nin yanında, İstanbul Bildirgesi de eşitliği kucaklayan adalet politikalarının referans metni haline geldi. İstanbul Bildirgesi, yargıçlar arası dialog sonucu ortaya çıkan bir metindir. Bu sebeple bölgesel ya da uluslararası düzeyde yapılan toplantılar büyük önem taşımakta olup, bu vesileyle bu güzel organizasyonu düzenleyen Fransız Yüksek Mahkeme Başkanlarına çok teşekkür ediyoruz.

İstanbul Bildirgesi adalete erişim bakımından çok değerli rehber ilkeler ile detaylı açıklamalar ve standartlar içeriyor. Yargıtay olarak, İstanbul Bildirgesi’nin en güzel örneklerini vermek için de yoğun çaba gösteriyoruz. Yaptıklarımıza ilişkin birkaç örnek vermek istiyoruz:

1-Tüm kararlarımızı istisnasız web sitemiz üzerinden yayınlıyoruz.

2-Hukuk klinikleri yoluyla öğrencilere eğitim veriyoruz, aynı zamanda bu konuda eğitim verecek öğrenciler yetiştiriyoruz.

3-Kurduğumuz basın bürosu sayesinde medya ile daha doğru ilişkiler kurabiliyoruz.

4-Hukuk sistemimiz, yüksek mahkeme aşamasındaki dosyalarda dahi, adli yardım taleplerine olanak sağlıyor.

5-Daha iyi yargı hizmeti vermek için avukatlara düzenli şekilde memnuniyet anketi uyguluyoruz.

6-İhtiyaç halinde dava taraflarına yazılı ve sözlü çeviri olanaklarını ücretsiz sağlıyoruz.

7-Dava tahsis sistemimiz şeffaf ve otomasyona dayalı olarak işliyor.

8-Davanın tarafları ile avukatları, elektronik olarak dosyaları ile ilgili bilgilere ulaşabiliyor.

Belirttiğimiz bu başlıkların tüm detayları 15 temel ilke üzerine inşa edilen İstanbul Bildirgesi ile Uygulama tedbirlerinde yer alıyor.

Bilgilerinize sunarız.

Türkiye Cumhuriyeti Yargıtay Başkanlığı